

Intelligent design

by [V.S](#)

De Nederlandse minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Maria Van der Hoeven, verklaarde in mei wel "geboeid" te zijn door de theorie van Intelligent Design. die een bewust ontwerp achter het leven op aarde wil zien. Ze zou zelfs een breed debat willen over de evolutietheorie en de scheppingsgedachte op school. Dat riep bij de gealarmeerde Kamer vragen op over scheiding van Kerk en Staat. Maar de minister van Onderwijs wimpelde zo'n bekommernis af als 'hokjesdenken'. Eén zaak staat vast : religie bereidt haar comeback voor. Haal je bijbel maar vast boven.

Voor zover ik me mijn katholieke school nog kan herinneren leefden godsdienst en wetenschappen er vrij vredig naast elkaar, als een al lang gescheiden koppel, dat zich uiteindelijk neergelegd had bij elkaars onverbeterlijke hebbelijkheidjes. Geen bloedige gevechten om een scheppingsverhaal tegen heug en meug overeind te houden tegen "goddeloze" Darwinistische theorieën die de mens deden afstammen van een aap. Die strijd was al lang uitgeblust.

Niet zo in de USA. Daar zat het de christelijke fundamentalisten al een tijd hoog dat het 'creationisme' in het defensief gedrongen was. Zelfs klokvaste bidgroepen hadden het laten afweten en leken de Adam en Eva soap in het paradijs eerder met een korreltje zout te willen nemen. Maar sinds de politieke slagkracht van de fundi's 'Born-again Christian' Bush in het zadel hielp, is het tegenoffensief op gang gekomen. En dat zal de wereld geweten hebben. Het primitief creationisme kon de intellectueel van vandaag niet meer bekoren, beseften de nieuwe evangelisten. Er was een gesofistikeerdere benadering nodig. De tijd van het Intelligent Design was aangebroken.

Vruchtbare discussie ?

ID stelt dat de complexe levensvormen niet 'zomaar' uit het spel van mutaties en selectie kunnen ontstaan. Liever ziet het een 'designer', die doelbewust te werk gaat. God wordt in dit plaatje nergens genoemd, misschien om de seculier niet meteen af te schrikken, al is er natuurlijk geen andere naam voor zo'n 'designer' te bedenken. De argumentatie van ID-aanhangers is gesofistikeerd en dikwijls zijn het zelfs bekende wetenschappers die ze uitdragen, wat een ronduit verwijzen naar de prullenbak niet evident maakt. Wat in feite een geloofsstandpunt is verpakken ze in pseudo-wetenschappelijk jargon, om het dan als een 'alternatieve hypothese' tegenover de evolutietheorie te kunnen stellen. Een handige stap, waarmee van meet af aan beide benaderingen op voet van gelijkheid geplaatst worden.

De logische stap lijkt dan ook dat beide kanten in de biologieles aan bod kunnen komen voor een "vruchtbare discussie". "You're asking me whether or not people ought to be exposed to different ideas" verklaarde Bush "The answer is yes." Wie weigert die discussie aan te gaan geeft voor de ID-aanhangers blijk van arrogante kortzichtigheid en indoctrinatie met het Darwinistische "dogma". In een verrassende omkering van de historische werkelijkheid zien de Darwinisten zich plots gecast in de rol van de autoritaire, intolerante inquisitoren die de vrije geest Galileï op de brandstapel willen. Opmerkelijk veel mensen, gelovig of niet, blijken te vallen voor die voorstelling van zaken. "ID is net als evolutie een theorie die naar antwoorden zoekt. Je bent pas wetenschappelijk als je met een open geest alles objectief beoordeelt" heet het.

Rookgordijn

Tijd om even aan de alarmbel te gaan hangen, voor we op zo'n redelijk lijkende uitspraak instemmend zitten ja te knikken. Die veronderstelde wetenschappelijke openheid van ID is niet meer dan een rookgordijn. Het laatste wat ID-aanhangers willen is kritisch om het even waar naar te kijken dat hun krampachtige nood aan geloof zou kunnen aantasten. ID wordt namelijk niet beoefend als een wetenschap. Wetenschap betekent "vragen stellen op een manier dat ze empirisch en verifieerbaar kunnen beantwoord worden". Maar ID heeft per definitie niets voor te stellen dat de wetenschappelijke gemeenschap ook maar zou kunnen testen. Het vormt een volledig vrijblijvende hypothese over de oorsprong van het leven, die noch bevestigd, noch ontkracht kan worden en dus buiten het onderzoeksveld van de wetenschap valt. Het enige wat haar aanhangers dan ook aan "argumenten" overblijft is het ondermijnen van de evolutietheorie. Waarbij ze elke ontbrekende schakel in het beeld (en gezien de complexiteit van het leven op aarde zijn dat er nog heel wat) als een globaal falen voorstellen. Toch neemt onze kennis over het evolutieverloop over de jaren steeds maar toe, en blijken nieuwe stukjes steeds weer in de grote puzzel te passen. Zo'n prestatie kan ID niet voorleggen. ID kent geen vooruitgang. Ze publiceert niets dat bijdraagt tot onze kennis over het leven op aarde.

De opkomst van de "weetnikskunde"

Darwin was een diep godsdienstig man - de onontkoombare conclusies die hij moest trekken uit zijn waarnemingen waren voor hem zeker geen gemakkelijksoplossing. Hij zelf was de eerste om zijn

verbijstering over de complexe opbouw van het oog te erkennen. Aan wetenschappelijke zelfkritiek heeft het binnen de evolutieleer nooit ontbroken. ID daarentegen ontbreekt de moed of de energie om zelfs te willen nadenken via welke stappen zoiets ingewikkelds als een oog zou kunnen georganiseerd raken. Echte wetenschappelijke uitdagingen gaan de ID-aanhangers uit de weg. Liever zien ze in de geleidelijk toenemende complexiteit van het leven op aarde de hand van een almachtige (maar blijkbaar toch voortdurend aanknutselende) god, die telkens beslist zijn primitieve schepping nog maar eens bij te schaven. Kortom, ID doet niet nadenken, en zeker niet objectief nadenken. Het drijft de wetenschap niet vooruit, maar streeft ernaar het nadenken stop te zetten. Het is een "weetnikskunde" zoals Jan Willem Nienhuys ze treffend beschreef.

Wie in ID wil geloven, voor ons niet gelaten. Zolang iedereen maar beseft dat discussies terzake zinloos zijn als bijdrage aan onze kennis. Maar om kennis gaat het de fundi's natuurlijk helemaal niet. Waar het wel om gaat is voet aan de grond te krijgen voor de conservatieve religieus-politieke agenda achter ID. Vandaag geloof je in een goddelijk plan achter de schepping, morgen zit je de bijbel te lezen om antwoorden te krijgen. Eerste les : de vrouw is niet meer dan een gerecycleerde mannenrib en moet dus haar mond houden. Van een minister die moet instaan voor Onderwijs en Wetenschap mochten we toch wel een degelijker programma verwachten.